

kratki dobi ena drugi, pri ugodnih pogojih za kalenje pa prehajajo ena v drugo.

Začne se pojav kaljenja s tem, da se seme napne. Do semena pride vlaga, ki se poleže na semensko lupino ter prodre skozi njo v notranjost semena, od stanice do stanice. Seme postane debelo, nabrekne in to tem hitreje, čim v povoljniji meri je vode na razpolago, ako je iste toliko na razpolago, da se je že spočetka navzame seme 30—40% svoje teže. Do popolne nabreklosti rabi seme še nekaj vode, vendar preveč vode škoduje, ker potem, ko je seme napeto, mora do njega zrak, preveč vlage pa ne pusti zraka blizu. Seme vleče že iz vlažnega zraka vlago nase, se nekoliko napne, toda ne kali dalje, ker je pre malo vlage, pač pa trpi njegova kaljivost, v njem se pričnejo razkrojni pojavi. Zato se mora semensko blago imeti do setve spravljeno vedno na suhem. Nekatera semena dobijo dovolj vlage za kalenje že od močne rose, kot n. pr. v žito podsejana detelja.

Seme, ki se v vodi ne napne, ni kaljivo. Sicer je zmožnost nabrekneja različna pri različnih semenih. Nekatera semena, posebno taka, ki imajo debelo semensko lupino, nabreknejo zelo počasi. Pospeši se pa njih nabrekneje, če se jih pomeša s peskom in nekoliko tare. Ako leži seme dalje časa v vodi, se ne napne samo v vodi, temveč voda ga prične izluževati, iz semena potujejo v vodo skozi lupino razne snovi. Čim toplejša je voda, tem močnejše je izluževanje. Izlužijo se posebno brezdušičnate organske snovi in topljive dušičnate organske snovi, od mineralnih snovi pa kalijeve spojine. Nabreklo seme pridobi na prostornini, a zgubi na teži.

Voda, ki je prodrla v notranjost semena, raztopi sedaj in preoblikuje organske rezervne snovi (škrob, sladkor, olja, beljakovine). Te rezervne snovi se pretvorijo v rastlinsko hrano in snovi za izdelavo rastlinskih delov. V vodi neraztopne snovi se preoblikujejo v lahko raztopne, s tem postanejo sposobne za selitev v kalček. Proteini se pretvorijo v amide (asparagin) in fermente. Fermenti pa preoblikujejo škrob v sladkor. Mnogo rezervnih snovi se manjša, več se pa množina preoblikovanih raztopljivih snovi, te se pa porabijo pri izdelavi rastlinskih stanic razvijajočega se kalčka. Rastlinsko olje se pretvori v škrob in nadalje v sladkor. Da se vsa ta preoblikovanja vrše pravilno, pa mora že dohajati kalčemu semenu zračni kisik. Ta kisik oksidira nekatere organske spojine, drugi del kisika pa služi dihanju, v kalčki rastlinici se ta spoji z ogljikov organskih spojin (izgori) v ogljikov dvokis, tega pa izloči kalčka rastlinica (seme). Kalčke seme diha, z oksidacijo ogljika se razvija toplota, seme se ugreje. Kalčke seme gubi na teži, z oksidacijo si pridobiva kalčka rastlinica potrebno življensko energijo za daljni razvoj.

Čim močnejši je razvoj mlade rastlinice, tem več rabi ona kisika. Ako dohaja malo kisika, se zelo zavleče kaljenje in razvoj mlade rastlinice.

Ko so se rezervne snovi pod vplivom vlage, fermentov in kisika preoblikovale v raztopljive snovi, so zdaj iste sposobne za potovanje od stanice do stanice. Sedaj se prične njih selitev v kalček, isti se z navzemanjem te hrane prične razvijati in sicer tako, da se prične v osnovi koreninice kalčka živahna tvorba novih stanic ter povečevanje starih stanic. Koreninica se podaljša, prodre semensko lupino, na nje vrhu se razvija stanica za stanico, koreninica se daljša, prične rasti navpično v zemljo, oziroma se zasuje v navpično smer. Nje rastlinska kapica se vrine med zemljo, tik za kapico prične rasti v zemljo lesne koreninice. Koreninica se vedno bolj podaljšuje, razvija nove lesne koreninice, kmalu se razvijejo še druge koreninice, rastlinica se zasidra v zemljo, ter se z razvojem koreninice pripravi sedaj na sprejemanje rudninske hrane iz zemlje. Nekatero rastline kot žita razvijajo iz semena le par koreninice, druge korenine se razvijajo pozneje iz prvega kolence stebra, pri drugih rastlinah se pa iz semena pognala korenina razvije in razraste močno.

Za razvojem koreninice pa ne zaostaja razvoj cime, iz katere se oblikuje nadzemski del rastline. Kmalu za koreninico prodre i ona semensko lupino ter prične rasti v nasprotno smer kot koreninica, prodre med njo ležečo plast zemlje, pride na dan, na svetlobo ter ozeleni. Od tega časa dalje mlada rastlinica ni več navezana na hrano iz semena, za koreninami dobiva rudninsko hrano iz zemlje, razvijajoči se in zeleneči se nadzemski del rastlinice pa prične zajemati hrano iz zraka. Sedaj je rastlinica že prilagodena na samostavno prehrano iz zemlje in zraka, ona prične živeti in se prehranjevati na način, ki je značilen za vse zelene rastline. Jedro semena, oziroma ključni listi semena, so se do te dobe posušili in izpraznili ter oddali svoje hranilne snovi kalčki rastlinici.

Kakor že omenjeno, se kalenje zavleče in poslabša, ako ni kalčemu semenu na razpolago v pravem razmerju vlaga, kisik in toplota. Pa tudi nekatere druge snovi lahko motijo kalenje, tako razne kisline, izvzemši fosforjevo kislino superfosfata. Gnojenje s superfosfatom ob setvi ne škoduje kaljenju. Zgano apno škoduje, tik pred setvijo se ne sme gnojiti z istim, škodujejo tudi klorove spojine, ki se najdejo v kalijevih solih, z istimi se močnejše ne sme gnojiti ravno ob setvi. Škodljiva je kaljenju tudi modra galica in formalin, ako se je semensko blago razkuževalo pre dolgo časa v istih.

Društvo za varstvo in rebo živali v Mariboru naznaja, da se vrši redni občni zbor v petek, dne 8. t. m., v gostilni g. Birtiča »Pri klavnici«. Dnevni red: 1. Pozdrav in poročilo predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo računskih preglednikov. 4. Razgovor o sodelovanju društva pri jubilejni razstavi Kmetijske družbe v Ljubljani. 5. Slučajnosti in samostojni predlogi. Začetek ob pol osmih zvečer. Ako pa se ob tej uri ne zbere vsaj 20 članov, se vrši občni zbor pol ure pozneje brez ozira na število navzočih članov. Na mnogobrojno udeležbo vabi odbor.

Občni zbor Ljudske posojilnice v Celju se je vršil v nedeljo, dne 3. t. m. Iz poročila načelstva razvidimo, da je ta denarni zavod tudi v minulem letu vsestransko prav lepo napredoval. Vsi sloji prebivalstva se ga z zaupanjem oklepajo, nalagajo pri njem svoj denar ter iščejo v potrebi posojila. Denarni promet za l. 1926 je znašal 283.030,097 Din. Hranilne vloge so znašale koncem l. 1926 52.306,405 Din in so zrastle v letu 1926 za 14.734,401 Din. Porast hra-

nilnih vlog je pred vsem pripisovati dobri hmeljski letini. Stanje posojil pa je znašalo koncem leta in sicer na hipoteke 9,414.727 Din, na menice 6,091.615 Din in v tekočem računu 21,741.365 Din, tako da je bilo skupno stanje posojil koncem leta 1926 37,247.708 Din in se je torej zvišalo za 13,347.811 Din. Naloženega denarja je bilo koncem leta 1926 14,821.713 Din, znak velike likvidnosti zavoda. Ciste-ga dobička izkaže Ljudska posojilnica 143.955 Din, ki se v celoti pripíše rezervnim zakladom, ki se s tem pripisom zvišajo na 557.323 Din. Število zadruženikov je naraslo v letu 1926 za 514 in znaša koncem leta 2681, med temi nad tri četrtine kmečkih posestnikov. Ako pomislimo, da je Ljudska posojilnica v Celju združena z neomejeno zavezo, si lahko predstavljamo, kako ogromno jamstvo nam nudi zgorajšnje število zadruženikov. Vsled tega priporočamo vsem, osobito pa našim kmečkim posestnikom, da se poslužujejo le Ljudske posojilnice v Celju in nalagajo svoj odvižen denar pri njej, kakor tudi se obračajo za posojila na ta denarni zavod. Ljudska posojilnica v Celju, poprej pri »Belem volu«, ima sedaj svoje uradne prostore v svoji hiši na Cankarjevi cesti št. 4, poleg davkarije, nakar prav posebno opozarjamo naše kmečko ljudstvo iz dežele, da Ljudske posojilnice ne zamenjajo s kakim drugim denarnim zavodom v Celju. Le Ljudska posojilnica je naš edini kmečki denarni zavod v Celju!

Mariborski trg, dne 2. aprila 1927. Slaninarjev je bilo 45, ki so pripeljali 119 zaklanih svinj in prodajali meso in slanino po 10.50 do 25 Din za kg na drobno, oziroma po 15 do 17 Din kg na debelo. Domači mesarji so prodajali malo ceneje kakor po navadi, nekateri so prodajali govedino celo po 6 do 8 Din kg. Perutnine je bilo okoli 500 komadov. Cene so bile piščanec 25 do 35, kokošem 35 do 60, gosem in racam 8 do 30 Din komad. Ribe so se prodajale: morske po 20 do 25 Din, živi karpji iz grajščine Rače po 17 Din komad. Krompir, zelenjava, druga živila, sadje cvetlice, sadike. Cene krompirju 8 do 7 Din mernik (7 in pol kg), kislemu zelju 3 do 4, kislji repi 2, maslu surovemu 41 do 46, kuhanemu 45 do 48, čajnemu 55 do 65 Din, čebuli 5 do 6, česnu 12 do 18 Din kg, ohrovitu 1.50 do 2.50, solati 2 do 4, karfiolu 3 do 10 Din komad, mleku 2.50 do 3, oljčnemu olju 26 do 36, bučnemu olju 18 do 20, smetani 12 do 14 Din liter, jajcam 1.25 do 1.75 Din komad, sadju: jabolkam 5 do 10, suhim hruškam 10 do 12, dateljem 24 do 34 Din kg, cveticam 1 do 5, z lonci vred 15 do 50, sadikam 10 do 25 Din komad. Lesena in lončena roba 1 do 100 Din komad. Seno in slama na mariborskem trgu. V sredo, 30. maja je bilo 10 vozov sena, 6 vozov slame, v soboto pa 9 vozov sena in 7 vozov slame na trgu. Cene so bile senu 70 do 100, slami pa 45 do 50 Din za 100 kg.

Mariborsko semjsko poročilo. Na svinjski sejem dne 1. aprila se je pripeljalo 209 svinj, 2 ovci, 1 koza, cene so bile sledeče: Mladi prašiči 5—6 tednov stari komad 80 do 100 Din, 7—9 tednov stari 150 do 200, 3—4 mesece stari 280 do 350, 5—7 mesecev stari 420 do 450, 8—10 mesecev stari 530 do 550, 1 leto stari 1200 do 1500! 1 kg žive teže 9.50 do 11, 1 kg mrtve teže 15 do 16; ovce komad 75 Din.

Vrednost denarja. Ameriški dolar stane 56.75 do 56.95 Din, francoski frank 2.22 do 2.24 Din, italijanska lira 2.73 do 2.75 Din, čehoslovaška krona 1.68 do 1.69 Din, avstrijski šilling 8 Din, švicarski frank 10.94 do 10.97 Din, holandski goldinar 22.79 Din, nemška marka 13.51 do 13.54 Din in angleški funt 276 do 277 Din.

Za razvedrilo.

Rešitev ugank. Pet krav za desetak, po čem pride ena k drugi? — Po parkljih. — Kadar je polno, je tako težko, kakor prazno. Kadar pa je prazno, je tako težko, kakor če bi bilo polno? — Kovaški meh.

Novo uganke: Les na les, pa usnje vmes, kaj je to? (Rešitev v prihodnji številki.) — Kaj je med goro in dolino? (Rešitev v prihodnji številki.)

Nova otroška bolezen. Jožek reče mami: »Mama, danes ne morem v šolo!« — Mama: »Zakaj ne?« — Jožek: »Imam novo bolezen. Ne počutim se dobro.« — Mama: »Kje pa se ne počutiš dobro?« — Jožko: »V šoli.« — (Iz knjige »Iz otroških ust.« Knjiga se naroča v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru in stane samo 8 Din.

Zalovanje. Za pogrebom nekega bogatina, ki pa ni imel nobenih dedičev, je nekdo prav zelo jokal. Pa so ga vprašali: »Zakaj pa vi jokate, saj se še poznala nista in si nista bila prav nič v sorodu?« — On pa je odgovoril: »Pa ravno zato se jokam!«

Kdor hitro da, dvakrat da. Sosed je rekel sosedu: »Po sodi mi enega Jurja, nujno potrebujem!« — Prijatelj, mu je sosod odgovoril, »ta teden ne morem, bom drugi teden.« — »Toda, vedi, kdor hitro da, dvakrat da!« — »To je pa res! Glej, jaz sem hitro dal svojo hčer temu Jurčetu, zdaj pa že oba pri meni stanujeta!«

Na sejmu je prodajal žid svete podobe. Pa je ponujal slike sv. Janeza Krstnika. Na eni sliki je bil obut, na drugi pa bos. Kupec ga je vprašal: »Kako pa to, da je sv. Janez na eni sliki bos, na drugi pa obut?« — Prodajalec pa si je znal pomagati in je rekel: »Bosega sem slikal po leti, obutega pa po zimi, da ga ni zeblo!«

Dober računar. G. župnik je izvedel, da je neki kmetič ukradel sosedu prav debelega prašiča. Zato je kmetiča poklical k sebi in mu svetoval, naj povrne. Kmetič se je izgovarjal: »Gospod, ne morem! Deco imam, izvedeli bi in bi me zaprlil! Na skrivnem vrniti ga je nemogoče, ker sem ga že zaklal in deloma smo ga že pojedli!« — Župnik je tedaj rekel: »Pa dajte 200 Din za župnijske uboge!« — Kmetiču se zasvetijo oči, potegne denarnico iz žepa in našteje 400 Din. — »Zakaj pa to,« je vprašal gospod župnik. — Kmetič pa mu je odgovoril: »Gospod, ne zamerite, vem namreč še za enega tako lepega prašička!«

Zanimivosti.

Umeten sneg. V Berlinu vzbujajo splošno pozornost neki angleški kmetik, s katerim je sklenila uprava velesejma v Berlinu pogodbo za prozvajanje umetnega snega. Berlin dobi že v kratkem času umetna smučarska polja, ki bodo smučarjem na razpolago tudi v spomladanskem in poletnem času. Angleški izumitelj je iznašel prašek, katerega lastnosti prav nič ne zaostajajo za lastnostmi snega. S tem praškom se posujejo tla, namenjena za smuko, in smučarjem je ob vsakem času dana priljožnost, da se zabavajo kot pozimi v zasneženih prirodi. Berlinčani že delajo načrte za umeten hrib, v neki veliki avtomobilski lopki pa so posta-

vili 13 m visoko skakalnice, do katere vodi 130 m dolga proga. Za to napravo bo treba 200.000 kg umetnega snega.

Babilonski stolp. Zadnja ameriška nemška izkopavanja v Indiji in v Srednji Aziji mečejo nepričakovano luč na začetek naše kulture. Amerikanci so odstranili tisoč letni pesek in toliko, da so ugotovili načrte babilonskih mest Kiša in Ura. Potrebnovali pa bodo še štiri leta, da razčistijo velikanska urska svetišča, kjer je molil očak Abraham. Našli so tudi dve nadstropji, ostanek svetovnoznane-ga babilonskega stolpa, ki je imel po zatrdilu sv. pisma sedem nadstropij. Arhitekt Dombart je tudi naredil rekonstrukcijo celotnega stolpa, ki je čudno sličen amerškemu nebotičniku naše dobe. Zenske slike iz Ura kažejo, da ni so bile babilonske mode preveč oddaljene od sedanjih. Že pred 3000 leti so nosile babilonske gospe z volančki okrašene obleke. V carski palači sumerske, t. j. predbabilonske dobe so našli 5000 let stara pšenična zrna. Podobna so na las sedanjih angleški pšenici. To je dokaz prastare selekcije, t. j. umetnosti, izboljšati vrste žita. Sumersko-babilonska kultura je vplivala na indijsko in kitajsko. To je nedvomno razvidno na temelju lanskih izkopavanj. Moramo se tedaj sprijazniti z mislijo o prastari kulturni enoti naše zemlje. Stare vezi so se scasoma pozabile tako temeljito, da na nas zdaj učinkujejo kakor presenetljiva zgodovinska odkritja.

Nepravilna najdba v sodnem poslopju. Ob priliki prenavljanja sodnega poslopja v Veliki Kikindi v Banatu so našli delavci v neki greznici že skoraj popolnoma segnito človeško glavo. Konjač, ki mu je bilo poverjeno očiščenje stranišč in greznic, je prijavil stvar policiji. Policija je poslala na lice mesta komisijo, ki je ugotovila, da gre za žensko glavo, ki je morala ležati v greznici 8 do 10 let. Kljub pridnemu iskanju ostalih delov trupla doslej niso zamogli najti. Domneva se, da gre za zločin, ki so ga utegnili izvršiti pred 8 do 10 leti zamorci, vojaki francoskih kolonijalnih čet, ki so bile takrat nastanjene v omenjenem poslopju. Uvedena je preiskava. Policija sestavlja spisek vseh oseb, ki so svoječasnno neznanu kam izginile.

Oče, ki je pustil umreti svoje otroke od gladu. Mrliški oglednik v Stettinu je z začudenjem ugotovil, da je umrl tamkajšnjemu zidarju Wurerju tekem treh let že tretji otrok ter da je bilo truplo vsakega otroka tako shujšano, da ga je bila sama kost in koža. Opozoril je na to pristojno oblast. Zdravniška preiskava je ugotovila, da je pustil zidar, ki je tudi svojo ženo često surovo pretepal, svoje otroke dobesedno usmrtiti od gladu.

Edinec. Dokazano je, da so otroci edinci mnogo manj nadarjeni, kot pa oni, ki izhajajo iz družin, v katerih je število otrok veliko. Ne le, da taki otroci pridejo povprečno poldrugo leto, oziroma dve leti pozneje v šolo, so tudi pri učenju splošno za drugimi. Polovico otrok, katere so preiskali, se ne sporazume z drugimi otroci in so taki ljubljenski edinci nepriljubljeni, ker so navadno pomehkuženi, se ne znajo prilagoditi drugim otrokom, so svoje glavni in ne vedo, kdaj morajo popustiti v kaki stvari. Nekdo, ki je preiskal 400 takih edincev, je našel, da je četrtnina takih, katerih značaj je pred vsem sebičnost.

Aretacija drznega roparja. Iz Londona poročajo: Po skoraj štiri leta trajajočem preganjanju po vsem svetu je bil te dni aretiran v Manili eden od najpredznejših zločincev Zedinjenih držav, neki Hugh d'Autremont. Lopov je izvršil leta 1923 v družbi z dvema tovarišema napad na železniški vlak. Roparji so umorili strojevodjo, kurjača in nekega zavirača, nakar so pognali v zrak poštni voz, pri čemur je neki poštni uslužbenec živ zgorel, ter jo odkurili z velikim plenom. Zločin je vzbudil v Ameriki veliko razburjenje in pričel se je besen lov za storilci. Več kot sto oseb je bilo po krivici aretiranih in ko se je izkazala njihova nedolžnost, zopet izpuščenih.

Drzen roparski napad na banko. V podružnici Agrarne in obrtne banke v Veliki Bitzi na Moravskem je bil izvršen te dni roparski napad, ki je zahteval človeško žrtev. Okrog pol 11. ure dopoldne se je pojavil pred banko mlad fantalin, ki je potegnil roletno. Med tem so udrl trije njegovi tovariši v banko ter zvezali ravnatelja in blagajnika, nakar so oropali blagajno in odnesli 26.000 čeških kron. Med tem, ko so vlomilci »delali«, je vstopil v lokal uradnik neke tvrdke, ki je hotel vložiti v banko 15.000 kron. Roparji so mu denar odvzeli ter mu zapovedali, da mora biti miren. Ker je jel uradnik klicati na pomoč, so ga naskočili lopovi z noži. Dobil je sedem ubodljajev, med temi enega v srce. Kmalu nato je prišla v banko neka kmetica. Lopovi so jo postavili v kot ter ji ukazali, da mora biti mirna. Ko so svoje delo izvršili, so prisilili slugo, da je telefoniiral na centralo po avtomobil, s katerim so se nameravali odpeljati. Vendar pa so jo odkurili, še predno je prišel avtomobil. Vse slovaško orožništvo je alarmirano v svrhu izsleditve zločincev.

Pisma iz domačih krajev.

Krčevina. C. g. katehet in učiteljstvo osnovne šole v Krčevini-Lajtersberg vabi vse starše šolskih otrok, naj se na cvetno nedeljo udeležijo roditeljskega sestanka (zborovanja), ki bo ob pol 2. uri popoldne v VI. razredu domače šole. Govorila bosta o zelo važnih in potrebnih stvareh za domače življenje č. g. katehet in g. učitelj Lovše.

Sv. Jurij v Slov. goricah. Letošnja zima je našo župnijo nemilo zadela. Kruta smrt nam je iztrgala iz naše sredine izredno veliko naših dragih različne starosti. Tako smo dne 21. marca spremljali na zadnji poti blago in dobro gospodinjjo in Marijino družbenico Jožefo Lorber iz Sp. Gasteraja. Dne 25. marca Mihaela Stiper, moža v starosti 86 let, ki je s težkim delom v potu svojega obraza presrbel svoje otroke in jih dobro vzgojil. Večni Bog mu bodi plačnik. Dne 1. aprila pa smo spremlili na pokopališče Janeza Krautiča, veleposestnika na Malni, ki je bil blizu 20 let občinski svetovalec. Pevski zbor je zapel vsem na domu in pri grobu ganjive žalostinke. Vsi trije, sedaj rajni, so bili zelo priljubljeni, kar je kazala velika udeležba pri pogrebu. Svetila jim večna luč!

Velika Nedelja. Popolnoma prav je, da ti Slovenski Gospodar tako lepo skrbiš za nepristranost naših kraljevih pismonošev, za pravilno kletarsko nadzorstvo v Hajduh in za lepoto naše Mihovske vasi ob vznožju krasnega velikonedeljskega hrička. Gospoda pismonoši! Le vama je koristno, da nastopata nestrankarsko, in le tisti vama hočejo dobro, ki vaju pred strankarstvom svarijo. Ako še sedaj tega ne uvidevata, sta res s slepoto udarjena. S krvavimi davki vaju plačujemo vsi davkoplačevalci, ne